

IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

Kemin kaupunki
Perusturvalautakunta
Hyväksytty 25.1.2022

Tämä toimintaohje koskee ikäihmisten toimeksiantosuhteisen perhehoidon toimintaa ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin. Toimintaohje on hallinnollinen päätös toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi. Toimintaohje tulee voimaan 1.3.2022.

SISÄLLYSLUETTELO

1	PERHEHOITO	4
1.1	PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUU SÄÄNTELY	4
1.2	IKÄIHMISTEN PERHEHOITO	5
1.3	IKÄIHMISTEN PERHEHOITOMUODOT	6
1.4	PERHEHOIDON ORGANISOINTI KEMISSÄ	6
1.5	OMAISHOIDON JA PERHEHOIDON VÄLINEN ERO	7
2	PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET	7
2.1	PERHEHOITAJA	7
2.1.1	<i>Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Ennakkovalmennus</i>	<i>8</i>
2.2	PERHEKOTI	9
2.2.1	<i>Hoidettavien määrä perhehoidossa</i>	<i>9</i>
3	PERHEHOIDON PROSESSIT JA ASIAKASMAKSUT	10
3.1	PALVELUN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET	10
3.2	PERHEHOITON SIOITTUMINEN	11
3.3	PERHEHOIDOSSA ELÄMINEN	11
3.4	PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT	11
3.4.1	<i>Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikäihmisen asiakasmaksu</i>	<i>12</i>
3.4.2	<i>Lyhytaikaisen ja osa-aikaisen perhehoidon asiakasmaksut</i>	<i>12</i>
4	PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET	13
4.1	PALVELUSUUNNITELMA	13
4.2	TOIMEKSIANTOSOPIMUS	13
4.2.1	<i>Toimeksiantosopimuksen sisältö</i>	<i>13</i>
4.2.2	<i>Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen</i>	<i>14</i>
5	PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	15
5.1	PITKÄAIKAISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO	15
5.2	PITKÄAIKAISEN PERHEHOIDON KULUKORVAUS	16
5.3	LYHYTAIKAISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS	17
5.4	KÄYNNISTÄMISKORVAUS	18
5.5	OMAN AUTON KÄYTTÖ JA MATKAKORVAUKSET	19
5.6	MAKSUT PERHEHOIDON KESKEYTYKSEN AJALTA JA PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT	19
5.6.1	<i>Perhehoitajan sairastuminen</i>	<i>19</i>
5.6.2	<i>Perhehoitajalle maksettavat korvaukset, kun perhehoito peruuntuu tai keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä</i>	<i>20</i>
5.6.3	<i>Perhehoitajalle maksettavat korvaukset erinäisissä poikkeustapauksissa</i>	<i>20</i>
5.7	PERHEHOITAJAN VEROTUS	20
6	PERHEHOITAJAN SIIAISJÄRJESTELYT	21
6.1	PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT JA MAKSETTAVAT PALKKIOT JA KULUKORVAUKSET VAPAAN AJALTA	21
6.2	SIIAISHOITAJA	22
7	PERHEHOITAJAN TYÖTTÖMYYS- JA ELÄKETURVA SEKÄ VAKUUTUKSET	22

8	PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA	23
8.1	PERHEHOIDON TURVALLISUUS	23
8.2	PERHEHOIDON OHJAUS- JA VALVONTAKÄYNNIT	24
8.3	KRIISI JA VÄKIVALTATILANTEET	25
9	PERHEHOITAJAN TUKI	25
9.1	PERHEHOITAJIEN TÄYDENNYSKOULUTUS JA TYÖNOHJAUS	25
9.2	PERHEHOIDON YHTEISTYÖ	25
9.3	VERTAISRYHMÄTOIMINTA, YHTEISET TAPAAMISET JA VIRKISTYS	26
10	SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS	26
11	HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO	26
12	ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA	27
13	ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN	27
14	VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET	27
15	TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO	28

1 PERHEHOITO

Ikäihmisten perhehoito on inhimillinen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivamuoto. Se antaa hyvät mahdollisuudet käyttää yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä ja kokemista hoivan ja huolenpidon perustana.

Perhehoidolla tarkoitetaan ikäihmisen hoivan ja huolenpidon järjestämistä osa- tai ympärivuorokautisesti perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 3 § 20.3.2015/263). Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan (Perhehoitolaki 1 § 20.3.2015/263).

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta tai kuntayhtymä on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan tai kuntayhtymän hyväksymä perhehoitaja ja kunta tai kuntayhtymä tekevät toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista perustuen yksilöllisiin asiakas-, hoito- ja palvelusuunnitelmiin. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

Tämä toimintaohje koskee Kemin toimeksiantosuhteisen ikäihmisten perhehoidon toimintaa ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin. Toimintaohje on hallinnollinen päätös ikäihmisten toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi Kemissä. Toimintaohjeen tavoitteena on luoda yhtenäinen perhehoidon toimintatapa sekä lisätä ja kehittää perhehoitoa ja sen laatua.

1.1 PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUU SÄÄNTELY

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ja ohjeita ovat:

- Sosiaalihuoltolaki (710/82) ja – asetus (607/83)
- Perhehoitolaki (263/2015)
- Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)
- Kunnallinen eläkelaki (549/03)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Hallintolaki (434/03) ja Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005) ja muutos (318/2011)
- Tietosuojalaki (516/04)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/00)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (28.12.2012/980)
- Laki (734/92) ja asetus (912/92) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista
- Henkilötietolaki (523/99)
- Sairausvakuutuslaki (2001/1224)
- STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito
- STM:n julkaisuja 2008:3 Ikäihmisten palvelujen laatusuositus
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille
- Valvira: Valvontaohjelmat
- Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä

- STM:n julkaisu 2017: Hyvä perhehoito – työryhmän raportti perhehoitolain toimeenpanon tueksi.

Perhehoitolain (263/2015) tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

1.2 IKÄIHMISTEN PERHEHOITO

Perhehoidolla tarkoitetaan ikäihmisen hoivan ja huolenpidon järjestämistä osa- tai kokoaikaisesti perhehoitajan kotona tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoito voi olla pitkäaikaista tai lyhytaikaista esimerkiksi omaishoitajan vapaan aikana tai osavuorokautista perustuen yksilöllisiin asiakas-, hoito- ja palvelusuunnitelmiin. Ikäihmisten perhehoito on yksi osa ikäihmisten palvelujen kokonaisuutta, se toteutetaan yhteistyössä kunnan muiden sosiaali- ja terveystalouden kanssa.

1.7.2013 voimaan astuneen vanhuspalvelulain tavoitteena on muun muassa varmistaa, että iäkkäät ihmiset saavat yksilöllistä tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia. Pitkäaikaishoito voidaan toteuttaa laitoshoidona vain silloin, kun siihen on lääketieteelliset perusteet tai se on iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua. Hoitojärjestelyn pysyvyys on turvattava.

Perhehoito sopii ikäihmisille, jotka eivät tarvitse jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa. Perhehoitoon soveltuvat asiakkaat valitaan yksilöllisesti asiakkaan ja perhehoitajan toiveita huomioiden. Perhehoito soveltuu erityisesti niille ikäihmisille, joilla on turvattomuuden tunnetta, toimintakyvyn puutteita, masennusta tai muita mielialahäiriöitä tai alkava-keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan ikäihmisen tulisi kuitenkin selvittää yöt ilman säännöllistä avun tarvetta. Ikäihmisen fyysisen toimintakyvyn tulisi olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on mahdollista pääsääntöisesti yhden henkilön vastata. Tarvittaessa perhehoidossa olevan henkilön väliaikaista lisääntyneen avun tarvetta voidaan tukea muilla sote-palveluilla kuten kotisairaanhoidolla, kotisairaala- tai kuntoutuspalveluilla.

Perhehoito voi olla myös yksi vaihtoehto sairaalasta kotiutuvien jatkohoitopaikkana tai sijaishoitopaikkana omaishoitajan sairastuessa. Lyhyitä hoitajaksoja voidaan käyttää myös jatkokuntoutuspaikkana ikääntyneen kotiutuessa sairaalahoidosta sekä muissa vastaavissa tilanteissa. Perhehoito on yksi vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) ja muutoksen (318/2011) tavoitteena on tukea omaishoitajien jaksamista parantamalla heidän mahdollisuuksiaan pitää lakisääteiset vapaapäivät sekä muita vapaapäiviä ja virkistysvapaita. Omaishoidon tuen lakiin on lisätty säädös, joka mahdollistaa omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikaisen sijaishoidon järjestämisen tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen perusteella, jos omaishoitaja siihen suostuu ja järjestely on omaishoidossa olevan henkilön edun mukainen. Myös hoidettavan henkilön mielipide on otettava huomioon.

Perhehoito perustuu aina ikäihmisen tai hänen laillisen edustajansa suostumukseen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohdina ovat ikäihmisen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa ikäihmiselle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee Kemin kaupunki. Perhehoito tarjoaa kodinomaisen, yksilöllisen

hoidon ja hoivan perhehoitajan kodissa. Lisäksi perhehoito takaa läsnäolon yöaikaan, mikä luo turvallisuutta.

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänelle nimetylle edunvalvojalle. Perhehoitaja ei toimi edunvalvojana.

1.3 IKÄIHMISTEN PERHEHOITOMUODOT

Ikäihmisten perhehoito voi olla: jatkuvaa, lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa perustuen yksilölliseen hoitoon ja huolenpidon tarpeeseen ja palvelusuunnitelmaan.

Jatkuva pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa ympärivuorokautista perhehoitoa, jossa ikäihminen muuttaa perhekotiin. Pitkäaikaista perhehoitoa voidaan tarjota silloin, kun ikäihmisen toimintakyky on alentunut, mutta hän kykenee toimimaan ohjauksen ja valvonnan avulla. Yöaikaan ei avuntarvetta pääsääntöisesti ole.

Lyhytaikainen määräaikainen perhehoito voi olla ennakkoon tiedetty hoitojakso tai se voi olla äkilliseen tarpeeseen perustuva hoitojakso. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan tarjota omaishoitajan tai perhehoitajan vapaiden järjestämiseksi, tukemaan ikäihmisen kotona asumista tai välimuotoisena palveluna ikäihmisen kotiutuessa sairaalahoidosta. Lyhytaikainen perhehoitojakso voi vähentää muun hoidon tarvetta väliaikaisena ratkaisuna.

Osavuorokautinen perhehoito: Lyhytaikainen perhehoito voi olla myös osavuorokautista päivä- tai yöhoitoa. Osavuorokautinen hoito voi olla kertaluonteista tai toistuvaa jaksottaista hoitoa. Osavuorokautinen hoito voi olla kestoltaan alle 10 tuntia päiväsaikaan tai alle 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa.

Perhehoito ikäihmisen kodissa mahdollistaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan tilanteissa, joissa ikäihminen ei voi tai ei halua lähteä pois omasta kodistaan. Tällöin perhehoito on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai osavuorokautista.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä perhehoitaja (sijaishoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa perhekodin ikäihmisten hoivasta ja huolenpidosta tänä aikana.

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Tämä ohje ei koske ammatillista perhehoitoa.

1.4 PERHEHOIDON ORGANISOINTI KEMISSÄ

Perhehoidon vastuuhenkilö/palveluohjaaja valmistelee perhehoitajien ja perhehoitokotien hyväksymistä koskevan asian hoiva- ja hoitotyön päällikölle. Pitkäaikainen tai lyhytaikainen hoitopäätös perhekotiin tapahtuu palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Päätökset tekee palveluohjaaja.

Ikäihmisten perhehoidon palveluista vastaa Ikäihmisten palveluiden hoiva- ja hoitotyön päällikkö. Rekrytoinnista, koulutuksesta ja valmennuksesta, tuesta ja ohjauksesta vastaavat sosiaalihoaja/palveluohjaaja ja arviointitiimin sosiaalityöntekijä. Vastuuhenkilöiden tehtäviin kuuluu perhehoitajan soveltuvuuden arviointi ja hyväksyminen sekä perhehoitokodin fyysisten puitteiden arviointi. Perhehoidon vastuuhenkilöt vastaavat myös toimeksiantosopimusten hyväksymisestä.

Perhehoitoa valvoo perhehoidon vastuuhenkilöt sekä yksityisen toiminnan valvonnasta vastaava palveluohjaaja. Hoiva- ja hoitotyön päällikkö vastaa viranhaltijana valvonnasta. Vastuutyöntekijät koordinoivat perhehoitajan vapaa-aikajärjestelyt, huolehtii hoito- ja palvelusuunnitelmien päivittämisestä yhteistyössä perhehoitajan kanssa, huolehtii tiedottamisesta, perhehoitajien osallistumisesta koulutuksiin ja muuhun kaupungin järjestämään vertaistoimintaan.

Perhehoidon toimintaohjeet, palkkiot ja kulukorvaukset sekä asiakasmaksut päättää Perusturvalautakunta. Perhehoidossa olevalta ikäihmiseltä peritään hoitomaksu Kemin kaupungin päätösten mukaan.

1.5 OMAISHOIDON JA PERHEHOIDON VÄLINEN ERO

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Ikäihmisten perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä ympärivuorokautisesti hänen omassa kodissaan tai oman kodin ulkopuolella yksityiskodissa jonkun muun kuin oman lapsen, vanhemman, avo- tai aviopuolison toimesta.

2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 PERHEHOITAJA

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakoivalmennus. Erityisistä syistä ennakoivalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoito-laki 6 §).

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Perhehoitajaksi aikovalta kysytään hakemuksessa muun muassa perhesuhteita, asumista, terveydentilaa, päihteiden käyttöä ja motivaatiota perhehoitajaksi. Hakijan soveltuvuudesta perhehoitajaksi tehdään lausunto ennen ennakoivalmennukseen hyväksymistä sisältäen mahdollisesti kotikäynnin perheeseen. Perhehoito on koko perheen asia ja se vaatii käytännössä kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen.

2.1.1 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi

Aikuisten perhehoitajaksi voi ryhtyä tehtävään sopiva henkilö, joka on saanut ennakovalmennuksen ja jolla on perhehoitajan tehtävään edellytettävät valmiudet. Perhehoitajaksi voi hakeutua joko perheellinen henkilö tai yksinasuva henkilö. Perhehoitajalta edellytetään seuraavia valmiuksia:

1. Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen henkilö, joka voi tarjota perhehoitoa tarvitsevalle henkilölle kodin ja voi sitoutua perhehoitajan tehtävään.
2. Perhehoitajan tulee suorittaa ennakovalmennus ja hänellä tulee olla hyväksyvä arvio tehtävän edellyttämistä valmiuksista.
3. Perhehoitajan terveydentilan on oltava hyvä. Perhehoidosta vastaava työntekijä voi pyytää tarvittaessa lääkärintodistuksen (T-todistus) perhehoitajalta.
4. Perhehoitajan perheen ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa.
5. Perhehoitaja on yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat erityisesti omaiset ja muut läheiset sekä kuntien perhehoidon yhteyshenkilöt.
6. Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa.
7. Perhehoitajana ei pääsääntöisesti voi toimia hoidettavan lähisukulainen kuten lapsi tai avo- tai aviopuoliso

2.1.2 Ennakovalmennus

Perhehoitajalta edellytetään ennakovalmennuksen käymistä ja soveltuvuutta tehtävään. Ennakovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta perhehoitajan tehtävään. Kemi järjestää perhehoitajan tehtävää harkitseville ennakovalmennuksen joko omana toimintana tai yhteistyössä perhehoitoliiton, muiden kuntien tai oppilaitosten kanssa. Ennakovalmennuksen kustannuksista vastaa perhehoitajaksi aikova henkilö itse.

Valmennusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon asiakaskunnan erityistarpeet ja hoitajan osaaminen. Laadukkaan perhevalmennuksen tunnusmerkkejä ovat valmennuksen prosessinomaisuus sekä riittävä kesto ja määrä. Valmennuksen tulisi sisältää valmennuksen jälkeinen arviointimenetelmä sekä kirjallinen arviointi. Valmennuksen tulee sisältää perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskeva osuus. Perhehoitajan valmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- taata hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä häntä koskevissa asioissa muiden ihmisten kanssa.

Ennakovalmennuksen aikana kouluttaja(t) ja osallistuja arvioivat osallistujan valmiuksia tehtävään ja tekevät yhteisen loppuarvion. Mikäli tehtävän edellyttämät valmiudet todetaan, voi valmennuksen käynyt henkilö hakeutua perhehoitajaksi. Kunta hyväksyy perhehoitajan ja kodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään.

Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten valmius selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja Kemin kaupungin yhteyshenkilö. Valmennuksen lopuksi tehdään yhteinen kirjallinen arviointiraportti perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä toimia tehtävässään.

Valmennus on mahdollista suorittaa myös vuoden sisällä aloittamisesta, jos siihen on erityinen peruste. Lähtökohtaisesti ennakoivalmennus tulee suorittaa ennen kuin tehdään perhehoitoa koskeva toimeksiantosopimus. Valmennuksen keskeisenä tehtävänä on selvittää perhehoitajaksi aikovan soveltuvuus tehtävään. On suotavaa, että perheen molemmat puoliset osallistuvat valmennukseen.

2.2 PERHEKOTI

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan pitkäaikaista tai lyhytaikaista perhehoitoa (Perhehoitolaki 2 §). Toimeksiantosuhteeseen perustuvan perhehoitajan ja perhekodin hyväksyy Kemin kaupunki ja kaupunki myös valvoo toimintaa.

Perhekodin tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan kuten rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla ikäihmisten hoidolle ja huolenpidolle sopiva. Toimivan perhekodin edellytyksenä on:

1. Perhekoti on tarkoituksenmukainen, viihtyisä ja ilmapiiri on kodinomainen
2. Perhekodin sijainti on hyvä asiakkaan tarvitsemien palvelujen sekä läheisten yhteydenpidon kannalta
3. Perhekoti on turvallinen
4. Perhekodin ympäristö on hoidettavalle sopiva ja esteetön, myös tarvittavia apuvälineitä voidaan asuntoon tarvittaessa sijoittaa
5. Perhehoidossa olevalla on mahdollisuus perhehoidossa yksityisyyteen
6. Pitkäaikaiseen perhehoitoon tulevalle on mahdollisuus oman huoneen sisustamiseen omilla huonekaluilla ja tavaroilla. Asukkaalla on oma huone ja hän voi käyttää myös kaikkia perhekodin tiloja.
7. Perhehoidossa oleva on tasa-arvoisessa asemassa perhekodin muiden asukkaiden kanssa.

2.2.1 Hoidettavien määrä perhehoidossa

Perhekodissa samanaikaisesti hoidossa olevien henkilöiden lukumäärään vaikuttavat useat asiat kuten:

1. perhekodin tilojen koko
2. perhekodissa asuvien perhehoitajien määrä
3. perheeseen kuuluvien alle kouluikäisten lasten lukumäärä.

Perhekodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina (Perhehoitolaki 7 §).

Lisäksi erityisistä syistä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa toimintakyky ja hoidon tarve kaikkien hoidettavien osalta huomioon ottaen. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 9 §). Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus sijoittavaan perhetilanteessa tapahtuvista muutoksista.

3 PERHEHOIDON PROSESSIT JA ASIAKASMAKSUT

Kemin kaupungin Perusturvalautakunta hyväksyy perhehoidon toimintaohjeen, palkkiot ja kulukorvaukset sekä asiakasmaksut. Perhehoidon järjestäminen vaatii tiedottamista niin tuleville asiakkaille kuin mahdollisille perhehoitajillekin. Perhehoitajien rekrytointi on keskeinen palvelun järjestämisen kannalta.

3.1 PALVELUN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Ikäihmisten perhehoitoa annetaan pääsääntöisesti henkilölle, jonka hoitoa tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksikäyttäen. Perhehoito sopii siis iäkkäälle, joille kotihoidon palvelut eivät riitä, mutta joille tehostettu palveluasuminen ja ympärivuorokautinen laitoshoido ovat liian raskaita vaihtoehtoja. Perhehoidolla voidaan tukea myös ikäihmisen läheisten jaksamista.

Perhehoito sopii, jos

- asiakas selviytyy päivittäisistä arjen toiminnoistaan apuvälinein ja yhden henkilön avun turvin
- asiakas ei ole muistisairauden vaikeassa vaiheessa
- nukkuu yönsä pääsääntöisesti hyvin
- kokee olonsa yksinäiseksi tai turvattomaksi omassa kodissa

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin ja häiritsee muita tai tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voidaan turvata
- poistuu kodista toistuvasti ja tarvitsee jatkuvaa valvontaa
- ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai tuetusti eikä siirtymään itsenäisesti esim. pyörätuoliin
- ei halua perhehoidon asiakkaaksi
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön
- kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

3.2 PERHEHOITON SIOITTUMINEN

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua. Perhehoitoon sijoittaminen tapahtuu vaiheittain. Palveluohjaaja arvioi asiakkaan palvelutarpeen ja soveltuvuuden perhehoitoon ns. vanhuspalvelulain 15-16 §:n mukaisesti. Toisessa vaiheessa tehdään varsinainen hoito- ja palvelusuunnitelma tai täydennetään jo olemassa olevaa suunnitelmaa. Tässä vaiheessa asiakkaalla on mahdollisuus alustavasti tutustua perhehoitopaikkaan. Kolmannessa vaiheessa tehdään tarvittavat viranhaltijapäätökset sekä toimeksiantosopimus perhehoitajan kanssa. Lopullinen viranhaltijapäätös laaditaan kahden – neljän viikon mittaisen seurantajakson jälkeen.

3.3 PERHEHOIDOSSA ELÄMINEN

Perhehoidossa huolehditaan asiakkaan hoivasta ja huolenpidosta. Hoito sisältää vähintään seuraavat terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot:

- Henkilökohtaisen arjen avun sisältäen mm. pukemisen, peseytymisen, ravinnon, puhtauden, vaatehuollon, terveydentilan seurannan, tarpeellisen avustamisen ja ulkoilun
- Toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot sisältäen turvallisuuden, harrastuksista ja virkistysmahdollisuuksista huolehtimisen sekä kunnan mukaisten muiden aktiviteettien järjestämisen esim. arkiaskareet
- Sosiaalisten suhteiden ylläpidon sisältäen yhteydenpidon omaisiin, ystäviin ja tuttaviiin

Edellä mainitut asiat määritellään kunkin asiakkaan kohdalla yksilöllisesti päivittäistä hoitoa ja palvelua ohjaavassa palvelusuunnitelmassa.

Kunta tukee ja valvoo perhehoitajaa tehtävässään. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että perhehoidon vastuutyöntekijä kunnassa tietää, miten perhehoitaja voi, millainen perheen kokonaistilanne on mm. hyvinvointi ja jaksaminen. Perhehoitajalla on velvollisuus pitää yhteyttä tarvittaessa perhehoidon vastuutyöntekijään.

Perhehoidon asiakas on oikeutettu saamaan hoitotarvikejakelun tarvikkeita Kemin hoitotarvikejakelun ohjeen mukaan. Tarvittaessa tehdään lähete hoitotarvikejakeluun. Palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä tulee sopia mm. lääkehoidon toteuttamisesta.

Asiakkaalle tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisten ateriasuosituksen mukaisella ateriaritmillä (aamiainen, lounas, välipala, päivällinen, iltapala). Erityisruokavalio tulee järjestää niitä tarvitseville asiakkaille. Kuljetuspalveluja myönnetään perhehoidossa olevalle palvelusuunnitelmaan pohjautuen.

3.4 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, jonka maksu määräytyy asiakasmaksulain mukaisesti.

Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja esim. kotisairaanhoidon maksua tai päivätoiminnan ateriamaksua. Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon

asiakasmaksun suuruinen summa. Asiakasmaksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Asiakasmaksulain mukaan perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa kunnallisessa laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoitoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

3.4.1 Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikäihmisen asiakasmaksu

Pitkäaikaisesta perhehoidosta voidaan asiakasmaksulain mukaan periä pitkäaikaisen laitoshoidon asiakkaan maksukyvyyn mukainen maksu. Maksu voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset.

Kemissä pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään tehostetun asumispalvelun asiakasmaksun mukainen asiakasmaksu. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitomaksu on enintään 85 % asiakkaan nettotuloista, kun niistä on ensin vähennetty käyttövara (167 €/kk vuonna 2022, tämä tarkistetaan kahden vuoden välein työeläkeindeksin muutoksen mukaisesti) sekä laissa säädetyt vähennykset kuten tietyt pakolliset maksut, aiemman asunnon kulut palveluun muuttaessa, asumiskuluja sekä lääkekuluja (asiakasmaksulain 10 §, 10b § - 10k §). Ikääntyneiden perhehoidon perusmaksu sisältää asumiskustannukset sekä siivouksen, pyykinhuollon ja asumiseen kuluvat yleiset aineet ja tarvikkeet.

3.4.2 Lyhytaikaisen ja osa-aikaisen perhehoidon asiakasmaksut

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan periä lyhytaikaisen laitoshoidon maksu. Hoitopäivämaksun saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta. Jos asiakas siirtyy välittömästi toiseen hoitopaikkaan, perhehoidon maksua ei saa periä siltä päivältä, jona asiakas siirtyy.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään Kemissä Perusturvalautakunnan tekemän päätöksen mukaan 49,60 €/vrk (vuosi 2022). Osapäiväisen perhehoidon maksu 22,80 €/päivä. Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta 11,60 €/päivä. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734).

4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 PALVELUSUUNNITELMA

Ikäihmisten perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Tämä tehdään yhteistyössä asiakkaan, perhehoidon vastuutyöntekijän, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan aina tarvittaessa ja ainakin vähintään kerran vuodessa. Palvelusuunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin kuukauden kuluessa perhehoidon alkamisesta.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi ikäihmistä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

4.2 TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perheeseen sijoitetun asiakkaan osalta erikseen. Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja sijoittajakunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään ennen sijoittamista. Sopimuksen liitteeksi tulee asiakkaan palvelusuunnitelma. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat puoliset, kun tarkoituksena on, että molemmat puoliset osallistuvat perhehoitoon. Kemissä sopimuslomakkeena käytetään Perhehoitoliiton toimeksiantosopimuslomaketta.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen Kemin kaupunkiin. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja Kemin kaupungin perhehoidon vastuutyöntekijä/palveluohjaaja. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta (Perhehoitolaki 10 §). Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen.

4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimukseen tulee sisältyä seuraavat asiat:

1. Sopijaosapuolet
2. Perhehoidossa oleva henkilö
3. Palkkion saaja/saajat
4. Perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio ja kulukorvaus
5. Perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
6. Perhehoidossa olevan henkilön edunvalvonta

7. Perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaaminen.
8. Hoidon arvioitu kesto.
9. Perhehoidossa olevan henkilön oikeudet, tukitoimet ja harrastustoiminta sekä näiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet
10. Perhehoitajan oikeus vapaaseen, vapaapäivien toteuttaminen, hoidettavien hoidon järjestäminen, hoitopalkkion ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
11. Perhehoitajalle annettava valmennus, täydennyskoulutus ja tuki sekä tukitoimenpiteiden toteuttaminen
12. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen
13. Perhehoitajan vaitiolovelvollisuus ja tarvittavien tietojen antaminen/ saaminen hoidettavista
14. Perhehoitajan ja hoidettavan vakuutusasiat
15. Muut perhekotia ja perhehoitoa koskevat asiat (tarvittaessa)
16. Allekirjoitukset

Toimeksiantosopimukseen tulee myös sisältyä suunnitelma perhehoidossa olevalle henkilölle ja perhehoitajalle järjestettävistä perhehoidon toteuttamiseksi tarpeellisista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muista tukitoimista. Toimeksiantosopimuksessa määritellään kulukorvaus sekä hoidosta korvattava palkkion määrä hoidettavakohtaisesti.

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta esimerkiksi aina, kun asiakkaan palvelusuunnitelmaan tulee muutoksia.

4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Ennen kuin perhehoidon toimeksiantosopimuksen purkaminen käynnistetään, pidetään asiakkaan, omaisen, perhehoitajan ja kunnan vastuuhenkilön yhteinen neuvottelu. Toimeksiantosopimus /perhehoito voidaan purkaa, jos asiakkaan tai perhehoidon tilanne muuttuu eikä perhehoito enää ole riittävä tai sopiva hoitomuoto. Lisäksi sopimus voidaan purkaa, jos perhehoitaja, asiakas tai hänen omaisensa haluavat purkaa sopimuksen. Sopimus voidaan purkaa myös, jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi ja puutteita ei kyetä korjaamaan annetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa. Jos laiminlyönti on hyvin vakava, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi (Perhehoitolaki 263/2015). Tällöin myös maksut päättyvät välittömästi. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen on tehtävä kirjallisesti.

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua (Perhehoitolaki 263/2015, 12 §). Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä irtisanomisajalta. Mikäli perhehoidossa oleva henkilö sijoitetaan muualle irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä irtisanomisajan loppuun.

Irtisanomisajasta riippumatta toimeksiantosopimus päättyy, kun hoidossa oleva henkilö kuolee. Tällöin hoitopalkkiota maksetaan ko. kuukauden loppuun ja kulukorvausta 50 % kuukauden jäljellä olevista päivistä. Jos kuoleman jälkeen asiakkaan tilalle pitkäaikaispaikalle sijoitetaan uusi asiakas, ei hoitopalkkiota makseta poistuneesta asiakkaasta.

Mikäli irtisanotun tai päättyneen toimeksiantosopimuksen tilalle tehdään uusi toimeksiantosopimus, ei makseta irtisanomisaikana erillistä palkkiota ja kulukorvausta irtisanotusta tai päättyneestä

toimeksiantosopimuksesta. Uusi toimeksiantosopimus voidaan irtisanomisajalle tehdä, vain mikäli irtisanotulla sopimuksella hoidossa ollut henkilö siirtyy irtisanomisaikana muualle hoitoon.

5 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Näitä palkkioita ja korvauksia sovelletaan 1.3.2022 lukien. Palkkioihin ja kulukorvaukseen tehdään vuosittain indeksitarkastukset.

5.1 PITKÄAIKAISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (**hoitopalkkio**). Perhehoitolain (263/2015, 16 §) mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä perhehoidossa olevaa henkilöä kohden on 1.1.2022 alkaen 847,24 euroa kalenterikuukaudessa. Kunnat voivat maksaa myös vähimmäismäärää suurempia hoitopalkkioita. Kemin kaupungissa hoitopalkkion suuruus on 1 271,58 €/kk/hoidettava.

Sovitussa saattohoitotilanteessa, erityisessä kuntoutuksen tarpeessa tai muussa vastaavassa erityistilanteessa hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti enintään 50 %. Tällöin hoivan ja huolenpidon tarve on pysyvästi tai erityistilanteissa tilapäisesti (esim. kuntoutuminen) merkittävästi suurempi kuin normaalisti. Arvion hoivan ja huolenpidon kasvaneesta tarpeesta tekee kunnan perhehoidon vastuutyöntekijä. Mahdollinen erityistilanne ei kuitenkaan edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti.

Edellä mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Hoitopalkkioon vaikuttaa korottavasti perhehoidon vaativuus ja sitovuus (asiakkaan hoitoisuus, jonka palveluohjaaja arvioi vanhuspalvelulain 15 §:n mukaisesti). Perhehoitajan omassa kodissa annettava korkeimman maksuluokan mukainen pitkäaikainen perhehoito edellyttää perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä kodin ulkopuolella työssä. Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan kuukauden viimeisenä päivänä kuluvalta kuukaudesta. Mikäli hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksuun vaikuttavia muutoksia tulee, ne tasoitetaan seuraavan kuukauden maksun yhteydessä.

Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös laissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

5.2 PITKÄAIKAISEN PERHEHOIDON KULUKORVAUS

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle maksetaan **kulukorvausta** perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista maksetaan perhehoitajalle todellisiin kustannuksiin perustuva korvaus, kuitenkin vähintään sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain määrittämä vähimmäiskorvaus (perhehoitolain 17 §). Vähimmäismäärä on 1.1.2022 alkaen 437,44 euroa. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä (esim. perhehoito järjestetään kunnan omistamassa/vuokraamassa kiinteistössä) maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Kulukorvausten määrät tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta lähtien edellisen vuoden lokakuun elinkustannusindeksin vuosimuutosten mukaisesti (STM:n kuntainfo 10/2021). Myös muita kuin vähimmäismääräisiä kulukorvauksia tulee tarkistaa elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti. Vuonna 2022 Kemin kaupungissa maksetaan kulukorvauksena 685,12 €/kk/hoidettava.

Mikäli perhehoidossa olevan henkilön tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erillisen sopimuksen mukaisesti. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on tarkkaan selvitettävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, virkistys- ja harrastustoiminnasta, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan henkilön:

1. Ravintomenot
2. Tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
3. Pesuaineet ja henkilökohtaisen hygienian tarvikkeet
4. Asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
5. Vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset.
6. Omalla autolla ajettujen, tavanomaisten, perhehoidon arkeen kuuluvien ajojen matkakustannukset
7. Puhelinmaksut
8. Vakuutukset
9. Lisäksi ikäihmisten perhehoidossa voidaan virkistys- ja harrastustoiminnasta aiheutuvien menojen korvaamisesta sopia erikseen toimeksiantosopimuksessa.

Perhehoitaja tarjoaa normaaliin elämiseen liittyvät asiat, mutta perhehoidossa oleva henkilö voi halutessaan ostaa itselleen haluamiaan tarvikkeita tai palveluja, mm. erityisiä pesuaineita, vaatteita jne.

Perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset ilmoitetaan verotukseen tuloina. Jos kulukorvauksesta esitetään verottajalle selvitys, kulukorvaus vähennetään ansiotuloista. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, koska se käsitellään työkorvauksena verotuksessa. Perhehoitaja voi vähentää maksetun määrän verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Suositellaan, että perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

5.3 LYHYTAIKAISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS

Perhehoitajalle maksetaan lyhytaikaisessa perhehoidossa jokaisesta toteutuneesta hoitopäivästä **hoitopalkkio ja kulukorvaus**. Sekä hoitopalkkio että kulukorvaus maksetaan kokonaisuudessaan, mikäli päivittäinen hoitoaika on yli 8 tuntia tai yöaikaan yli 12 tuntia, lyhyemmästä hoitoajasta maksetaan puolet hoitopalkkiosta ja kulukorvauksesta. Hoitopäivän katsotaan vaihtuvan klo 24. Hoitopalkkio kokonaisesta hoitopäivästä on 77,85 €/vrk/hoidettava. Lyhytaikaisen perhehoidon kulukorvaus on 26,04 €/vrk/hoidettava.

Lyhytaikaisen perhehoidon maksut maksetaan jälkikäteen sen mukaisesti, kun hoitaja ilmoittaa hoitopäivät joko kuun 15 pv tai viimeinen päivä.

Lyhytaikaisen perhehoidon keskeytyessä sovittua aikaisemmin perhehoitajasta riippumattomasta syystä, maksetaan keskeytyneeltä sovitulta hoitajaksoilta hoitopalkkio enintään keskeytymistä seuraavalta kolmelta päivältä. Sijoitettaessa asiakasta lyhytaikaiseen perhehoitoon kriisitilanteessa saman, tai seuraavan päivän aikana, esim. omaishoitajan sairastuessa yllättäen, hoitopalkkiota voidaan korottaa 50 % 1-3:n vuorokauden ajaksi.

Esimerkkilaskelmia:

Esimerkki 1. Perhehoito perjantai-illasta klo 15 sunnuntai-iltaan klo 17 asti

perjantai klo 24 asti hoitoaika 9 h hoitopalkkio 77,85 € + kulukorvaus 26,04 €
lauantai 24 h hoitopalkkio 77,85 €+ kulukorvaus 26,04 €
sunnuntai 17 h hoitopalkkio 77,85 €+ kulukorvaus 26,04 €
yht. 233,55 € + 78,12 € = 311,67 €.

Esimerkki 2. Perhehoito perjantai-illasta klo 19 sunnuntai-iltaan klo 15 asti

perjantai klo 24 asti hoitoaika 5 h hoitopalkkio 38,92 €+ kulukorvaus 13,02 €
lauantai 24 h hoitopalkkio 77,85 €+ kulukorvaus 26,04 €
sunnuntai 15 h hoitopalkkio 77,85 €+ kulukorvaus 26,04 €
yht. 194,62 €+ 65,10 € = 259,72 €.

Palkkiotyyppi	Perhehoitajan kodissa	Asiakkaan kodissa
Pitkäaikainen perhehoito	1 271,58 €/kk/ hoidettava	
	Eriyistilanteissa (esim. saattohoito)	
Korotettu perhehoito	voidaan korottaa maksimissaan 50 %	
Lyhytaikainen perhehoito	77,85 €/ vrk/ hoidettava	
	Alle 6 h 52,94 €/hoidettava	
Toisen hoitajan sijaistaminen perhekodissa	6-12 tuntia 66,44 €/hoidettava yli 12 tuntia 77,85 €/hoidettava	
		3-6 tuntia 64,36 €/hoidettava
Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 tuntia 52,94 €/hoidettava 6-12 tuntia 66,44€/hoidettava	6-10 tuntia 90,31 €/hoidettava yli 10 tuntia 132,87 €/hoidettava

Taulukko 1. Yhteenvedotaulukko palkkioista

5.4 KÄYNNISTÄMISKORVAUS

Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä on 1.1.2022 alkaen 3 106,53 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti (Perhehoitolaki 18 §). Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain 19 §:n mukaan tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Lain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet ja harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakkovalmennuksen osallistumismaksujen korvaamiseen. Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön. Käynnistämiskorvauksia ei korvata asiakkaan omassa kodissa tapahtuvan perhehoidon johdosta. Asiakas on velvollinen huolehtimaan oman asunnon mahdollisista muutostöistä itse ja hyödyntää esimerkiksi kodin muutostöihin oikeuttavia tukimuotoja.

Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja hankinnoista sovitaan aina etukäteen Kemin kaupungin perhehoidon yhteyshenkilön kanssa. Laissa säädetty enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Palveluohjaaja tekee arvioinnin ja tekee esityksen käynnistyskorvauksesta hoiva- ja hoitotyön päällikölle.

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää 6 kuukauden kuluessa perhehoitosijoituksen tapahduttua tai harkinnanvaraisesti asiakkaan toimintakyvyn heiketessä. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena. Hankinnoista sovitaan perhehoidon vastuutyöntekijän ja perhehoitajan kesken toimeksiantosopimuksessa. Perhehoitaja laatii luettelon perhehoitoon tulleen henkilön tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodinmuutostöistä, minkä pohjalta sovitaan käynnistämiskorvauksen määrästä.

Erityisperusteella maksetaan lain sallima enimmäismäärä, tällaisia erityisperusteita ovat mm. suuret kodin muutostyöt tai irtaimistohankinnat. Erityisperusteet selvittää perhehoidon vastuutyöntekijä, joka valmistelelee asian hoiva- ja hoitotyön päällikölle ratkaistavaksi osana toimeksiantosopimuksen hyväksymistä. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus kalustaa itse oma huoneensa omilla huonekaluillaan.

Pääsääntöisesti lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskorvauksia, vaan hoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä (3 106,53 €) voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä. Käynnistämiskorvauksen saamisen ehdot muutoin samat kuin pitkäaikaisessa perhehoidossa. Lyhytaikaisen perhehoidon käynnistyskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta (jokaisena vuonna hankinnoista kuoleutuu 25 %). Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta kunnalle. Ennen käynnistämiskorvauksen maksamista

selvitetään, onko mahdollista saada korvausta muiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmien kautta (vammapalvelulaki, lääkinnällinen kuntoutus ym.).

5.5 OMAN AUTON KÄYTTÖ JA MATKAKORVAUKSET

Mahdolliset matkakulut korvataan valtion matkustussäännön mukaisesti (Verohallinnon päätös verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2022) tilanteissa, jotka liittyvät esimerkiksi hoidettavan hakuun perhehoitoon ja vientiin hänen omaan kotiinsa, mikäli hoidettavalle ei ole myönnetty Kemin kaupungin kuljetuspalveluja. Lisäksi matkakulut korvataan matkoista, jotka aiheutuvat perhehoitajan osallistumisesta Kemin kaupungin perhehoitajille järjestettyihin tilaisuuksiin. Perhehoitajille korvaus ei ole verovapaata, koska he eivät ole työsuhteessa. Korvaus tulee ilmoittaa verottajalle ansiotulona. Matkakorvausta saa, kun on kysymyksessä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa ennalta sovittu matka. Kemin kaupunki ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

Matkakuluja voidaan maksaa seuraavista matkoista:

- perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- erikseen sovittavat matkat esim. kuntoutuspalaveriin tms. osallistuminen
- asukkaan tilapäishoitoon vienti ja haku

Matkoista maksetaan 0,46 €/km verohallinnon antaman ohjeen mukaisesti. Perhehoidon vastuuhenkilö tarkistaa kilometrikorvauksen vuosittain verohallinnon päätöksen mukaisesti.

5.6 MAKSUT PERHEHOIDON KESKEYTYKSEN AJALTA JA PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT

5.6.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, Kemin kaupunki järjestää hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Perhehoitajalla on oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää mukaan lukien ajankohtaan sattuvat viikonloput) jälkeen erotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutusväivärahan suuruisena. (Sairausvakuutuslaki 2001/1224). Edellytyksenä sairausajan palkanmaksulle on toimeksiantosopimuksen voimassaolo vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Mikäli asiakkaan hoito perheessä jatkuu perhehoitajan vastuulla sairausloman ajan, perhehoitaja on oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan että kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta.

5.6.2 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset, kun perhehoito peruuntuu tai keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 1/2 kulukorvausta enintään 30 vrk/vuosi keskeytyksen jälkeen, ellei tilalle tule toista henkilöä perhehoitoon. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Lyhytaikaisen perhehoidon jakson keskeytyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä (esim. asiakas joutuu sairaalahoitoon) palkkio ja kulukorvaus maksetaan jo toteutuneista päivistä ja sen lisäksi pitämättä jääneistä päivistä maksetaan hoitopalkkio korkeintaan kolmelta päivältä.

Mikäli sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin kolme vuorokautta ennen jakson alkamispäivää, maksetaan hoitopalkkio kokonaan ja 50 % kulukorvauksesta kolmelta vuorokaudelta. Mikäli jakso peruuntuu tätä aiemmin, ikäihmiselle järjestetään hänen tarvitsemansa palvelut muulla tavoin. Myös perhehoitajan toimeksianto lyhytaikaisesta perhehoidosta pyritään toteuttamaan toisella tavalla tai siirtämään toiseen ajankohtaan.

5.6.3 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset erinäisissä poikkeustapauksissa

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuuhenkilön kanssa yhteisesti sovittuihin tilaisuuksiin kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon vastuuhenkilö sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

5.7 PERHEHOITAJAN VEROTUS

Perhehoitajalle kunnan maksamat palkkiot, matkakorvaukset ja kulukorvaukset ilmoitetaan verotukseen tuloina. Jos kulukorvauksesta esitetään verottajalle selvitys, kulukorvaus vähennetään ansiotuloista. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, koska se käsitellään työkorvauksena verotuksessa. Kulukorvaus vähennetään lopullisessa verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti. Verokortin voi hakea sähköisesti www.vero.fi -> lomakkeet -> verokortti -> verokorttihakemus/muutos.

Kunta ilmoittaa kulukorvauksen, maksetut matkakulut ja hoitopalkkioiden määrän vuosi-ilmoituksella verottajalle. Koska perhehoitaja ei työskentele työsuhteessa, hänelle ei voida maksaa verovapaita matkakustannusten korvauksia. Tämän vuoksi kunta ilmoittaa perhehoitajalle erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset tulorekisteriin hoitopalkkiona, ja ne ovat perhehoitajan veronalaista ansiotuloa.

Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen ja siitä on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

6 PERHEHOITAJAN SIJAIJÄRJESTELYT

6.1 PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT JA MAKSETTAVAT PALKKIOT JA KULUKORVAUKSET VAPAAN AJALTA

Perhehoitolain mukaan (263/2015, 13 §) jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Palkkion maksamisesta perhehoitajalle hänen vapaansa ajalta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain. Kertyneet vapaapäivät on pidettävä sen kalenterivuoden kuluessa, jonka aikana ne on ansaittu. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan aikana (Perhehoitolaki 263/2015).

Kemissä vapaita kertyy perhehoitajille seuraavasti:

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vrk kalenterikuukaudessa ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina (yhteensä 36 vuorokautta vuodessa). Lähtö- ja paluupäivät eivät kuluta vapaapäiviä vähintään viikon mittaisessa vapaassa. Sitä lyhyemmän vapaan osalta lähtö- ja alkupäivästä sovitaan kuluvaiksi yhteensä yksi vapaapäivä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana Kemin kaupungin sijoittamille asiakkaille vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Jos perhehoitajalla on hoidettavana ikäihmisiä yli 21 vuorokautta kuukaudessa, perhehoitajalle kertyy 3 vuorokautta vapaata kuukaudessa.

Kaupungin on huolehdittava tai avustettava perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi (Perhehoitolaki 263/2015, 14 §). Kemissä perhehoitajan vapaa toteutetaan pääsääntöisesti seuraavilla tavoilla:

- 1) Kaupunki järjestää sijaishoidon toimeksiantosuhteisen perhehoitokotiin tulevan sijaistavan perhehoitajan avulla. Sijaistava perhehoitaja on lakisääteisen ennakkovalmennuksen käynyt sijaishoitaja (kts. 2.1.2). Varsinaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus vapaapäivien osalta.
- 2) Kaupunki sijoittaa hoidossa olevan henkilön muuhun hoitoon esim. kunnan hyväksymään toiseen perhekotiin tai muuhun hoitoyksikköön. Tässä tapauksessa hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä ja 50 % kulukorvauksesta kiinteiden kulujen kattamiseksi.

Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Vapaita voi halutessaan kerätä ja pitää ne yhtäjaksoisesti. Vapaan kerryttäminen on mahdollista enintään puolen vuoden ajalta.

Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Perhehoitajan tulee sopia vapaajärjestelyistä kaupungin perhehoidon vastuuhenkilön kanssa **hyvissä ajoin**.

Perhehoitaja voi sopia ylimääräistä vapaata halutessaan enintään 12 kalenteripäivää kalenterivuoden aikana. Tältä ajalta ei perhehoitajalle makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta. Hoidettavat sijoitetaan ylimääräisten vapaapäivien ajaksi kaupungin omiin yksiköihin. Näistä pitää sopia hyvissä ajoin kaupungin perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

6.2 SIIAISHOITAJA

Kunta voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä perhehoitajaksi soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi (Perhehoitolaki 14 §). Kunta voi järjestää sijaishoidon myös muulla tavoin.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekä
- tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa Kemin kaupunkiin, vaan toimii perhehoitajien toimeksiantosopimuksella. Myös sijaishoitajien tulee käydä kunnan järjestämä ennakkovalmennus. Sijaishoitajaa koskevat samat eläkelait ja tapaturmavakuutuslait kuin muitakin perhehoitajia. Kemin kaupunki rekrytoi sijaishoitajia sekä kouluttaa heitä samassa yhteydessä kuin muitakin perhehoitajia.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Sijaisena voi toimia kunnan hyväksymä luotettava henkilö perhehoitajan lähiverkostosta tai kunnassa toimiva valmennettu kiertävä perhehoitaja. Sijaishoitaja voidaan nimetä jo perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa. Ellei sijaishoito järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muussa pienessä kodinomaisessa hoitopaikassa. Mikäli perhehoito tapahtuu sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle. Hoitopalkkio ja kulukorvaus sijaishoitajalle ovat lyhytaikaisen perhehoidon mukaiset.

7 PERHEHOITAJAN TYÖTTÖMYYS- JA ELÄKETURVA SEKÄ VAKUUTUKSET

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti. Kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa (549/2003).

Perhehoitaja voi jäädä vanhuuseläkkeelle normaalissa eläkeiässä. Hän voi jatkaa myös perhehoitajana, eläkettä karttuu 68-70 ikävuoteen saakka riippuen syntymävuodesta. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon vastuuhenkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Perhehoitajalla on lakisääteinen tapaturmavakuutusurva (työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, perhehoitolaki 263/2015, 20 §). Kemin kaupunki on vakuuttanut perhehoitajat perhehoitajana tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoitajan tehtävässä tapahtuneen tapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saamaan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat tai sairaudet, joilla on selvä yhteys perhehoitajan tehtävän suorittamiseen tai siitä johtuviin olosuhteisiin, esimerkiksi jos perhehoitaja loukkaantuu nostaessaan perhehoidossa olevaa henkilöä tai kauppamatkalla hankkiessaan perheelle ruokaa. Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu Kemin kaupungin ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusurva on perhehoitajan omalla vastuulla.

Kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin. Vahingonkorvaus on vahingonkäräjien ja vahingontekijän välinen asia. Asiaa voidaan kuitenkin vahingon sattuessa selvittää yhdessä sijoittavan kunnan ja perhehoitajan kanssa, jolloin arvioidaan perhehoitoon sijoitetun henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, perhehoitajan vastuuta ja valvontavelvollisuutta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta sekä kaupungin vastuuta perhehoidon järjestäjänä. **Perhehoitajan on suositeltavaa hankkia laajennettu kotivakuutus.** Perhehoitajan on varmistettava, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet.

8 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA

8.1 PERHEHOIDON TURVALLISUUS

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Mainittu lainsäädäntö ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa koti on yksityiskoti. Kemin kaupunki kuitenkin edellyttää paloviranomaisen suorittamaa tarkastusta ennen kodin hyväksymistä perhehoitokodiksi. Perhehoitoliiton valmennusmateriaalissa on kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake, jota on hyvä käyttää tukena perhekodin turvallisuutta varmistettaessa. Perhehoidossa turvallisuudelle aiheuttaa erityisen haasteen se, että hoidettavien toimintakyky on usein alentunut niin, että heidän kykynsä onnettomuustilanteessa ei riitä omatoimiseen pelastautumiseen. Perhehoidon turvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen, arviointiin sekä ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

8.2 PERHEHOIDON OHJAUS- JA VALVONTAKÄYNNIT

Kemin kaupunki valvoo toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Kunta vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa vaan se rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin sosiaalipalveluihin. Perhehoitajalle annettava ohjaus, tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että kunnan vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja voi. Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa. Valvonnassa noudatetaan Kemin kaupungin valvontaohjelmaa. Asiakas-palautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää lisäksi tarpeen mukaan.

Perhehoitolain 15 §:n mukaisesti perhehoidon aikana tuen järjestämiseksi perhehoitajalle kemin kaupunki nimeää jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijän/palveluohjaajan. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja mahdollisuus tavata vastuutyöntekijää.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuuhenkilön/palveluohjaajan yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoitajat arvioivat omaa toimintaansa itsearviointilomakkeella, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoidon vastuuhenkilö käyvät kehityskeskustelun vuosittain.

Ikäihmisen oikeuden toteutumisesta hyvään, palvelusuunnitelman mukaiseen perhehoitoon ja kohteluun seurataan säännöllisesti. Perhehoidossa olevilta ikäihmisiltä sekä heidän läheisiltään kerätään kirjallisesti palautetta vuosittain.

Kunnan oikeudet

- Tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös ikäihmisen perhehoitopaikasta.
- Saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Kunnan velvollisuudet

- Antaa perhehoitajalle ikäihmisen hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät ikäihmistä koskevat tiedot
- Järjestää perhehoidon tuki
- Nimetä perhehoidon yhdyshenkilö ja palveluohjaaja perhehoidettavalle
- Järjestää perhehoitoon sijoitetun ikäihmisen tarvitsemat palvelut
- Arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- Valvoa perhehoitoa

8.3 KRIISI JA VÄKIVALTATILANTEET

Rajoittamis – ja väkivaltatilanteiden riskit asiakkaan kohdalta tulisi ennakoida perhehoitajan ja kunnan vastuutyöntekijän yhteistyönä. Samalla voidaan yhdessä määritellä toimintakäytännöt arkeen. Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi, sosiaalipäivystys) ja sen jälkeen ilmoitus kunnan perhehoidon vastuu- tai yhdyshenkilölle.

Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajien tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja perhehoidon vastaavalle. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista kirjallinen ilmoitus.

9 PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Perhehoitajan tukeminen ja hoidon valvonnan järjestäminen takaavat laadukkaan hoidon ikäihmiselle. Kunta vastaa perhehoidon tuesta.

Kemin kaupunki vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakoivalmennuksesta.

Perhehoitolain 15 § mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

9.1 PERHEHOITAJIEN TÄYDENNYSKOULUTUS JA TYÖNOHJAUS

Perhehoitajille järjestetään yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta hoitotyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi vuosittain. Matkakulut korvataan verohallinnon määrittämän kilometrikorvauksen mukaisesti tai edullisimman julkisen kulkuneuvon taksan mukaan.

9.2 PERHEHOIDON YHTEISTYÖ

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisen, perhehoidon vastuutyöntekijän ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa hoidettavan ja omaisen välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Perhehoidossa olevan läheisiin, ystäviin ja sukulaisiin pidetään yhteyttä. Yhteydenpidossa voidaan hyödyntää myös teknologiaa. Hoidettavan ja läheisten yhteydenpito on mahdollista esimerkiksi kuvapuhelinteknologian avulla, jos läheiset itse hankkivat ja kustantavat omat yhteydenpitovälineet.

Perhehoitajan tulee pitää perhehoidon vastuutyöntekijää ajan tasalla hoidettavien tilanteesta. Perhehoitaja veloitetaan ilmoittamaa hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle seuraavista seikoista:

1. perhehoidon keskeytyksistä
2. oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
3. perhesuhteiden muutokset
4. suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
5. sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan kirjallisesti
6. muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

9.3 VERTAISRYHMÄTOIMINTA, YHTEISET TAPAAMISET JA VIRKISTYS

Vertaisryhmätoimintaa järjestetään perhehoitajien aloitettua toimintansa. Jatkossa toiminta voi olla myös itseohjautuvaa ja perhehoitajilla voi olla myös valtakunnallisia tapaamisia. Lapissa toimii alueellinen perhehoitajien verkosto, johon on hyvää liittyä mukaan.

Perhehoitajan kannattaa liittyä Perhehoitajaliiton alueyhdistyksen jäseneksi. Jäsenetuna mm. Perhehoito-lehti (6 numeroa vuodessa), alennuksia liiton koulutuksiin ja tapahtumiin, Perhehoitoliiton työntekijöiden asiantuntija-apu jne.

10 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita, kun asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200, 15 §). Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200, 17 §). Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on voimassa myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä.

Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

11 HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO

Käyttövarojen hoidossa noudatetaan Kuntaliiton Yleiskirjeen 4/80/2000 ohjetta sekä kunnan tekemää päätöstä koskien asiakkaan omien varojen käsittelyä ja säilyttämistä. Pääperiaate on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen omaisilleen tai

edunvalvojalle. Jos asiakkaalla on edunvalvoja tai omainen hoitaa hänen raha-asioitaan, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käytöstä heidän sekä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Asiakkaan itsemääräämisoikeuden tulee toteutua myös varojen käytössä. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

Omaisuusluettelo tehdään hoidon alkaessa voimassa olevan ohjeen mukaisesti kahtena kappaleena.

12 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoitaja soittaa 112:en ja ilmoittaa kuoleman epäilystä perhehoidossa. Hälytyskeskuksesta puhelu ohjataan eteenpäin. Tarvittaessa poliisi tulee perhehoitajan kotiin ja toteaa asiakkaan kuoleman. Samalla pois suljetaan mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja sijoittavaan kuntaan. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen.

13 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitaja sitoutuu noudattamaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 luvussa säädettyä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta. Tähän sisältyy muun muassa se, että salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhehoidossa, lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan Kemin kaupungille arkistoitavaksi.

14 VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Asiakkaan ollessa tyytymätön saamansa palveluun tai kohteluun, on hänellä valitusmahdollisuus. Ensiksi kannattaa ottaa yhteyttä kunnan perhehoidon vastuuhenkilöön tai hoiva- ja hoitotyön päällikköön. Kunnassa on myös sosiaaliamies, joka avustaa muistutuksen tekemisessä, jos asiakas kokee saaneensa huonoa palvelua tai kohtelua. Sosiaali- ja potilasasiamiehet seuraavat asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Tarvittaessa voi myös aluehallintovirastosta tiedustella muista vaikutusmahdollisuuksista tai tehdä kantelun Lapin aluehallintoviranomaiselle.

15 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje tulee voimaan Kemissä 1.3.2022